

те, як “виокремлені в ході крос-культурних і соціокультурних досліджень поведінкові особливості носіїв різних культур впливають на взаємодію індивідів як носіїв цих культур” [1: 198].

Резюмуючи викладене, відзначимо, що останнім часом серед учених окреслилася тенденція до створення загальної теорії мови, що поєднує зусилля етно-, соціо-, психо- і прагмалінгвістики. Відповідно до оновленої лінгвістичної теорії активно розробляються лінгводидактичні підходи, скеровані на розкриття того, яким чином концепція культурно-соціальної зумовленості мови знаходить відображення в стандартизації мовної освіти. Методологічну основу філософії міжкультурної освіти у такому випадку складе теорія пізнання духовної культури через мову, зокрема через її комунікативні, кумулятивні, культурно-прагматичні й аксіологічні аспекти.

У перспективі, на нашу думку, важливо об'єднати фрагментарні й емпіричні спостереження і факти задля розробки цілісної системи рідномовної освіти, орієнтованої на взаємозв'язок мовних, культурних і соціальних явищ.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Елизарова Г. В. Формирование межкультурной коммуникации студентов в процессе обучения иноязычному общению: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.02. / Г. В. Елизарова. – Санкт-Петербург, 2001. – 370 с.
2. Ляпон М. В. Реляционная сфера языка и проблемы прагматической компетенции / М. В. Ляпон // Русский язык и литература в общении народов мира: проблемы функционирования и преподавания. – М., 1990. – С. 164 – 171.
3. Сафонова В. В. Культуроведение в системе современного языкового образования / В. В. Сафонова // Иностраный язык в школе. – 2001. – № 3. – С. 17 – 23.
4. Сафонова В. В. Социокультурный подход к обучению иностранным языкам: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.01 / В. В. Сафонова. – М., 1993. – 56 с.
5. Формановская Н. И. Речевое взаимодействие: коммуникация и прагматика / Н. И. Формановская. – М.: Изд-во “ИКАР”, 2007. – 480 с.

Горина Ж. Д.

ЛИНГВОДИДАКТИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К СТАНДАРТИЗАЦИИ ЯЗЫКОВОГО ОБРАЗОВАНИЯ В УНИВЕРСИТЕТЕ

Статья акцентирует внимание на различных лингводидактических подходах к развитию теоретических основ стандартизации языкового образования в вузах Украины.

Ключевые слова: когнитивно-деятельностный, коммуникативно-прагматический, компетентностный, кросс-культурный подходы.

Gorina Zh. D.

LINGVODIDACTIC APPROACHES TO THE STANDARDIZATION OF NATIVE LANGUAGE EDUCATION AT UNIVERSITY

The article focuses on different lingvodidactic approaches to the development of theoretical grounds of standardization of native language education at HEE of Ukraine.

Key words: cognitive and activity, communicative and pragmatic, competency, cross-cultural approaches.

УДК 371

Довженко І.В.

ТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ЛІНГВОДИДАКТИЧНОГО ТЕСТУВАННЯ

Стаття присвячена обґрунтуванню доцільності розробки контролюючих тестів, які визначають, чи досяг випробовуваний заданого рівня володіння іноземною мовою та ефективності використання тестів до формування мовної компетенції.

Ключові слова: тест, контролюючий тест, мовна компетенція, структурний підхід, комунікативний підхід.

З глибокої старовини навчання поєднувалося з контролем знань, тобто випробуванням, яке встановлювало, наскільки добре засвоєні отримані знання. Цією проблемою займаються відомі педагоги та методисти: В.Аванесов, Л.Банкович, І.Бауріна, Л.Громов, В.Коккота, Н.Лаврова, О.Митрофанова, С.Фоломкина, Г.Цехмістрова та ін.

Форма проведення і організації випробувань може бути різною. Традиційними формами контролю визнані іспит, контрольна робота, залік. Серед нових форм контролю (таких, наприклад як, автоматизований і дистанційний) значне місце займає тест.

Головною метою нашої статті є з'ясування сутності контролюючого тестового завдання, його ролі й місця у навчальному процесі ВНЗ.

Тестовий контроль отримав широке застосування у ВНЗ.

Поміркуємо, чому багато учбових закладів відмовляються від традиційних іспитів і вибирають тести як форму контролю? Для відповіді на це питання звернемося до самого поняття "тест".

Тест (у перекладі з англ. мови означає "перевірка", "випробування") передбачає, що в основі тестового контролю лежить принцип звірення результату виконання контрольного завдання за певним зразком. Цей зразок складається відповідно до системи знань або відповідно до освітнього стандарту (наприклад, за рівнем володіння іноземною мовою).

Згадаємо про традиційні форми контролю, коли на оцінювання міг впливати такий чинник, як особисте враження від того, хто іспитується. Більше того, окремі відповіді студентів могли викликати дискусії серед членів екзаменаційної комісії: одні вважали, наприклад, що повідомлення з теми зроблене добре, тема розкрита повністю, інші висловлювали протилежну думку. Частина комісії розцінювала допущені помилки як несуттєві, інша частина – визнавала їх значними.

У разі ж проведення тестового контролю і оцінювання його результатів за спеціально розробленою шкалою такі дискусії багато в чому природним чином долаються.

Світова історія підготовки фахівців у вищих навчальних закладах засвідчує, що найкоректнішим засобом педагогічного контролю є застосування тестової методики [8: 115].

Окрім засобу об'єктивного оцінювання, тест є також ефективним способом перевірки. Виконання тесту зв'язане з інтенсивною розумовою роботою тестованого, при цьому на фіксацію відповіді витрачається мінімум часу. Перевірка виконання тесту здійснюється швидко, оскільки у більшості випадків вона робиться безпосередньо шляхом звірення з матрицею, і це значно скорочує роботу екзаменатора.

У цілому тест покликаний об'єктивно оцінити структуру і виміряти рівень підготовленості студентів з навчальної дисципліни [1: 13]. А за результатами тестів вносяться корективи при організації цілеспрямованої роботи з ліквідації прогалин, виявлених у знаннях і вміннях студентів.

Лінгводидактичне тестування виділилося в педагогічному тестуванні в окремий напрям у зв'язку з тим, що об'єкт контролю спрямований на перевірку знань системи мови і на міру сформованості навичок і умінь володіння цими знаннями.

Лінгводидактичний тест визначається також як "підготовлений відповідно до певних вимог комплекс завдань, що пройшов попереднє випробування з метою визначення його показників якості і дозволяє виявити у тестованих міру їх мовної (лінгвістичної) і/або мовної (комунікативної) компетенції, і результати якого піддаються певній оцінці за заздалегідь встановленими критеріями" [3: 8].

Зазвичай тест асоціюється у більшості педагогів і студентів у вигляді тестового завдання множинного вибору, наприклад:

Виберіть правильний варіант.

Ми згодні цей контракт:

а) вписати б) записати в) підписати г) надписати.

Окрім даного лінгводидактичне тестування має в розпорядженні різні типи завдань, такі як: альтернативне, завдання на встановлення відповідності, на встановлення послідовності, на виключення зайвого елемента, на узагальнення, на розкриття поняття, на завершення, завдання типу клоуз, завдання з вільнопобудованою відповіддю.

Тести можуть бути використані з метою тренувальною і контролюючою. Зупинимося на проблемах розробки контролюючих тестів, а саме: тесту-досягнення, який визначає, чи досяг випробовуваний заданого рівня володіння іноземною мовою. У різних джерелах з тестології цей клас тесту може бути названий також як “тест успішності”, оскільки визначає, наскільки успішно сформована комунікативна компетенція тестованого і чи готовий він до іншомовного спілкування у рамках тих комунікативних завдань, які зумовлені тим або іншим рівнем володіння іноземною мовою.

Визначення міри сформованості комунікативної компетенції, виявлення здатності тестованого вирішувати екстралінгвістичні завдання вербальними засобами може тільки такий тест, який виготовлений з урахуванням вимог комунікативного підходу. З розвитком комунікативного підходу відбувається переосмислення ряду методичних понять і категорій. В даному випадку можна говорити про розширення поняття “лінгводидактичний тест”.

“Комунікативність є певним інтегральним підходом, вихідною позицією, через призму якої розглядаються і оцінюються традиційні і нові лінгводидактичні й методичні принципи, положення, рішення” [5: 78].

Сьогодні (з урахуванням досягнень західних тестологів, це період останніх чотирьох десятиліть) можна говорити про новий комунікативний етап – етап розвитку тестування. Цей етап став закономірним результатом розвитку тестології, яка пройшла шлях від структурного до комунікативного підходу мови.

При структурному підході за основну одиницю навчання і тестування було прийнято слово, словосполучення і пропозицію. Метою тестування було визначення того, наскільки добре тестований опанував окремі аспекти мови (граматику, лексику, фонологію, орфографію), що вивчалися, на рівні слів і пропозицій, абсолютно ізольованих від якогонебудь контексту. На цей етап припав розквіт тесту множинного вибору.

Завдяки можливості статистичної обробки тестування удосконалювало свої характеристики (здатність тесту виміряти результат виконання). Тест набув таких цінних якостей, як надійність і об’єктивність. Проте характер мовного матеріалу, що пред’являється у відриві від контексту носив дещо штучний (з комунікативних позицій) характер.

Наступний етап – психолінгвістичний / соціолінгвістичний – ввів у теорію і практику тестування клоуз-тести. Принцип клоуз-тестування заснований на теорії про підсвідоме закриття / заповнення пропусків в деформованих текстах. Як помічає Дж.Б.Хітон, “клоуз-тест є хорошим індикатором загальних мовних умінь, включаючи уміння використати мову, виходячи із специфічного лінгвістичного і ситуативного контексту” [9: 17].

Декларувалося, що тести типу клоуз мали велику міру комунікативності. Цю якість їм надавала співвіднесеність клоуз-тестів з ситуацією реального спілкування. Наприклад, у житті іноді також треба “відновлювати” інформацію, якщо сприйняття повідомлення відбувається на тлі шуму: оголошення на вокзалі, переговори несправним телефоном і т.д.

Клоуз-тестування переросло в новий напрям у тестуванні, яке до сьогоднішнього дня на заході називається “прагматичним тестуванням”. У концепцію цього напрямку, заснованого Дж.Оллером-молодшим покладений принцип комунікативності.

Великий внесок у розвиток цього напрямку внесла відомий тестолог Е.Інграм. Проаналізувавши лінгводидактичні тести, що широко використовувалися у Великобританії і Америці, вона чітко визначила об’єкти тестування, які мають бути закладені в тести, виходячи з основної мети вивчення іноземної мови – спілкування на цій мові. Е.Інграм наголошує, що об’єктами тестування повинні стати практичні уміння.

Виходячи з цього, були сконструйовані стандартизовані тести з англійської мови як іноземної (E. Ingram. English Language Battery), а також тест загальних умінь, складених А.Девіс (A.Davis. English Proficiency Test Battery), стандартизований тест, підготовлений

Екзаменаційним Центром Університету Кембріджа і відомий у нас як “Перший англійський сертифікат” (First Certificate in English. – The University of Cambridge. Local Examinations Syndicate).

Розвиток прагматичного тестування демонструє тест, розроблений в Інституті іноземної служби Америки. Цей тест був розроблений як альтернативний структурному (формалізованому) тесту, а “головною причиною для його створення, – відмічає І.Томпсон, проф. Університету ім. Д.Вашингтона, – слугувало невдоволення традиційними дискретними тестами, що оцінюють міру володіння окремими компонентами мови – фонетикою, граматику і лексику [7: 67]. Спільними зусиллями Інституту іноземної служби Корпусу світу, Служби тестування в освіті, Ради з викладання іноземних мов в уряді і Американської ради з викладання іноземних мов був розроблений тест-інтерв’ю, заснований на єдиній процедурі проведення і оцінки результату. Мета цього тесту – встановлення рівня комунікативної компетенції за п’ятирівневою шкалою володіння іноземною мовою. Тестування проводиться на різних мовах, загальна кількість яких перевищує цифру 20.

Ідея використання тестів як засобу визначення міри сформованості комунікативної компетенції поставило перед лінгводидактичним тестуванням питання: яким має бути тест у рамках комунікативного підходу до контролю?

Основна вимога комунікативного підходу відносно до контролю полягає в тому, що контроль (у даному випадку – тестовий) повинен моделювати спілкування. Спілкування ж складається головним чином з комунікативних завдань.

Отже, контроль володіння іноземною мовою має бути побудований на контролі здатності студента вирішувати певні комунікативні завдання на основі “уміння передавати свої комунікативні наміри і витягати з висловлювань інших їх комунікативні наміри” [2: 30].

Тест, об’єктом контролю якого є уміння вирішувати комунікативні завдання, може бути визначений як комунікативний тест. Саме комунікативний тест має бути використаний при визначенні міри сформованості комунікативної компетенції і виявленні готовності студента до комунікації. Необхідно наголосити, що рішення комунікативних завдань відбувається не лише при говорінні, але і при читанні, аудіюванні і написанні листів. Тому, в основу визначення комунікативного тесту має бути покладене уміння вирішувати комунікативні завдання незалежно від видів мовної діяльності.

Комунікативний тест має бути сконструйований так, щоб студент міг проявити не просто своє уміння читати, писати, слухати і говорити, а й проявити “свою здатність до комунікації за допомогою цих видів мовної діяльності” [4: 167]. Наприклад, при виконанні субтесту з читання важливо не лише те, що тестований володіє умінням виділити необхідну інформацію, а й те як він вміє її застосувати при рішенні прагматичних завдань. З цією метою тестове завдання має бути сформульоване у вигляді комунікативного завдання, наприклад:

Прочитайте лист вашого ділового партнера. Складіть графік постачання товару.

Виходячи з цілей тестування, формалізоване тестове завдання може бути “модифіковане” в комунікативне. Наприклад, формалізоване завдання, складене у рамках структурного підходу, виглядає так:

Інструкція: виберіть правильний варіант відповіді.

Просимо ... передати документ факсом.

- а) ви
- б) вас
- в) вам
- г) з вами

Тестове завдання при комунікативному підході може бути представлене таким чином:

Вставте у фрази ділового листа звернення до партнера.

1. Просимо передати документи факсом.
2. Звертаємося з проханням прискорити постачання.
3. Чи згодні з новим графіком постачання?

4. Ми передзвонимо наступного тижня.

Отже тест, що визначає міру сформованості комунікативної компетенції у тестованого і рівень володіння іноземною мовою, що діагностує його, має бути комунікативним.

Завдання комунікативного тесту здаються, ймовірно, дещо ускладненими за рахунок того, що необхідно створити деяку комунікативну установку, позначити ситуацію, визначити комунікативне завдання, проте співвіднесене формулювання тестового завдання з реальними завданнями спілкування є однією з головних вимог комунікативного підходу до тестування, оскільки при цьому виявляється не лише міра сформованості уміння володіння тим або іншим граматичним явищем, але й міра сформованості уміння використати його.

При розгляді типів тестових завдань при комунікативному тестуванні необхідно відмітити наступне: вибір типу тесту має бути визначений об'єктом тестування і мотивований комунікативним завданням. Таким чином, необхідно знайти відповідність між механізмами, що лежать в основі виконання того або іншого тесту, і механізмами, які спрацьовують у людини за ситуації, коли вона за допомогою мови вирішує ту або іншу задачу.

Так, тест відповідності можна використати при перевірці розуміння при читанні ділових листів, сформулювавши при цьому тестове завдання у вигляді комунікативного завдання: розподілити ділові листи за темами: "листи-запрошення", "листи-замовлення", "листи-рекламації". Клоуз-тест забезпечує виконання завдання, спрямованого на перевірку уміння заповнювати бланки. Тест множинного вибору можна використати при рішенні задачі, для виконання якої необхідно знайти єдино вірний елемент з множини. Наприклад, вибрати необхідну рекламу, візитну картку, номер телефону і так далі відповідно до заданої ситуації.

Отже, комунікація є творчим процесом, що відповідає продуктивному характеру виконання тестів з вільно конструйованими відповідями. Не варто, проте, думати, що будь-яке завдання, спрямоване на продукцію, може бути визначене як тестове. **Тестове завдання** відрізняє жорсткість заданих параметрів для відповіді і, відповідно, прогнозованість кінцевого продукту. Регулярне тестування дозволить виявити рівень володіння мовою студентів ВНЗ на різних етапах навчання і забезпечить індивідуалізований підхід до них.

Сказане вище не вичерпує можливостей організації проведення тестових завдань. Сучасний викладач має можливості для його подальшого удосконалення.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Аванесов В.С. Композиция тестовых заданий. – М.: Ассоциация инженеров-педагогов г. Москвы, 1996. – 191 с.
2. Арутюнов А.Р., Костина И.С. Коммуникативная методика русского языка как иностранного и иностранных языков. (Конспекты лекций). – М.: ИРЯП, 1992. – 147 с.
3. Коккота В.А. Лингводидактическое тестирование. М.: Высшая школа, 1989. – 127 с.
4. Корчагина Е.Л., Романчук С.И., Самуйлова Н.И., Степанова Е.М. Русский язык: цель и результат. Тестовый практикум. – М.: ИКАР, 1997. – 173 с.
5. Митрофанова О.Д., Костомаров В.Г. и др. Методика преподавания русского языка как иностранного. – М.: Институт русского языка им. Пушкина, 1990. – 265 с.
6. Одерій Л.П. Основи системи контролю якості навчання. – К., 1995. – 111 с.
7. Томпсон И. Опыт прагматического тестирования устной коммуникативной компетенции: тест-интервью // Русский язык за рубежом. – 1990. – №3. – С.66-71.
8. Цехмістрова Г.С. Система тестів для оцінювання результатів навчання. – Методика навчання і наукових досліджень у вищій школі: Навч. посіб. / С.У. Гончаренко, П.М. Олійник, В.К. Федорченко та ін. / За ред. С.У. Гончаренка, П.М. Олійника. – К.: Вища шк., 2003. – 323 с.
9. Heaton J.B. Writing English Language Tests. – New ed. London New York: Longman, 1988. – 192 p.

Довженко І.В.

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ПРОБЛЕМЫ ЛИНГВОДИДАКТИЧЕСКОГО ТЕСТИРОВАНИЯ

Статья посвящена обоснованию целесообразности использования контролирующих тестов, которые определяют достиг ли студент определенного уровня овладения иностранным языком и эффективности использования тестов для формирования языковой компетенции.

Ключевые слова: тест, контролирующий тест, языковая компетенция, структурный подход, коммуникативный подход.

Dovjenko I.V.

THEORETICAL ASPECTS OF LINGUISTIC TESTS

The article is devoted to the coverage of testing in educational course of English and its results interpretation. The tests determine the level of new student's skills in educational process.

Key words: test, test of control, language competence, communicative approach, structural approach.

УДК 37.02

Дороз В.Ф.

МОДЕРНІЗАЦІЯ ЗМІСТУ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ

З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

У статті розглянуто проблему модернізації змістовного наповнення курсу української мови для учнів – представників національних спільнот старшої ланки загальноосвітньої школи. Висвітлено ідею авторів чинних програм з української мови для 10-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів про реалізацію принципів гуманізації освіти, її демократизації, переорієнтацію процесу навчання на розвиток особистості учня, готового до подальшого професійно-орієнтованого навчання, спроможного самонавчатися, самовиховуватися, саморозвиватися.

Ключові слова: модернізація змісту навчання, навчальні програми, профільне навчання, професійно-орієнтоване навчання, демократизація навчання, гуманізація навчання.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Старша ланка загальноосвітньої школи характеризується тим, що підсумовує та узагальнює весь навчально-виховний процес загальноосвітньої школи, формує цілісний світогляд і перспективи на майбутнє. Випускаючи старшокласників у життя, школа відповідає за духовні, соціальні, культурні запиту суспільства, нації, держави. Українська мова є одним із найважливіших засобів пізнання дійсності, профілізації старшокласників, сприяє розвитку їхніх інтелектуальних і творчих здібностей, абстрактного мислення, пам'яті й уяви, мовного чуття і мовного смаку, вихованню естетичного інтересу, усвідомленої позитивної мовної поведінки. На сьогодні виникла необхідність модернізувати змістове наповнення курсу української мови для учнів старшої ланки загальноосвітньої школи в системі профільної освіти з огляду на універсальну необхідність належного володіння нею всіма випускниками школи незалежно від їхньої майбутньої спеціалізації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивчення української мови у 10-11 класах загальноосвітніх навчальних закладів на сьогодні здійснюється за програмами, затвердженими Міністерством освіти і науки України (наказ МОН від 22.02.2008 № 122), відповідно до стратегії поступового переходу старшої школи на профільне навчання. Вивчення мови як профільного предмета та визначення ступеня її представленості як окремого навчального предмета в профілях інших спеціалізацій урегульовано за рахунок наявності програм різних рівнів (стандарту, академічного, профільного) для 10-12 класів.